

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254\](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254)

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини : монографія. Київ. 2013. 368 с.

Гавриленко О. І.

аспірантка кафедри

теорії та історії держави і права

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА СВОБОД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія російської федерації і її повномасштабне вторгнення на територію України змусили переосмислити український політикум умови дотримання конституційних прав і свобод в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням забезпечення прав людини під час дії окремих правових режимів у юридичній літературі присвячена певна увага науковців. зокрема С. Алексеєвим, В. Белєвцевим, С. Пчелінцевим та іншими. Зазвичай об'єктом наукових досліджень виступали правові режими окремих галузей права, об'єкти таких правових режимів, зміна форм і методів державного управління в умовах дії правових режимів. Водночас аспекту дотримання конституційних прав та свобод в умовах воєнного стану приділялася недостатня увага.

Захист законних прав і свобод громадян є одним із ключових обов'язків держави. Відповідно до ч. 3 Указу № 64/2022 на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а саме: недоторканність житла; таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; невтручання в особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом; право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; право збиратися мирно, без зброї і

проводити збори, мітинги, походи і демонстрації; право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом; право на працю; право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів; право на освіту.

Визначально, що Конституція України як основний гарант забезпечення і захисту прав і свобод громадян містить перелік прав, які не можуть обмежуватися навіть в період дії воєнного стану.

Зокрема, не може бути обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; громадяни України не можуть бути позбавлені громадянства і права змінити громадянство; не можуть бути порушеними невід'ємне право на життя; на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканність; не підлягає обмеженню право направляти індивідуальні або колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування; не можуть бути обмеженими право на житло, на шлюб і рівні права та обов'язки в шлюбі і сім'ї; неприпустимим є порушення рівності дітей у своїх правах незалежно від походження; не підлягає обмеженню право на захист прав і свобод у суді; на відшкодування коштами держави або органів місцевого самоврядування матеріальної і моральної шкоди, заподіяної незаконними рішеннями органів державної влади; не може бути обмеженим право на професійну правничу допомогу; право не притягуватися двічі до юридичної відповідальності одного виду за одне і те ж правопорушення; презумпція невинуватості; право на захист і відмову свідчити або давати пояснення чи показання щодо себе, членів сім'ї або близьких родичів, коло яких визначено законом [1].

Гідність людини, беззаперечно, є однією із основоположних цінностей людства. Порушення цього уставу неприпустиме за жодних умов, навіть у період дії воєнного стану.

Абсолютна заборона катування є імперативною нормою міжнародного права, і, як постійно підкреслює у своїй практиці Європейський суд з прав людини, – «відображає одну з фундаментальних цінностей демократичного суспільства». Вона знайшла своє закріплення в усіх основних міжнародних інструментах, починаючи від загальних принципів міжнародного права, міжнародних документів звичаєвого права до міжнародних договорів на універсальному та регіональному рівнях [2].

Застосування катувань і жорстоке поводження повністю нівелюють принцип людської гідності. Тому їх використання є абсолютною заборонаю на теренах усього цивілізованого світу, навіть коли мова йде про війну.

Обмеження прав і свобод людини – це передбачений Конституцією та законами України режим тимчасового загального або конкретно-індивідуального призупинення чи звуження обсягу визначених і

гарантованих Основним Законом прав і свобод в інтересах забезпечення прав інших людей, а також забезпечення національної безпеки й оборони України.

Таким чином, основоположні права людини і громадянина не підлягають обмеженню навіть у період дії воєнного стану. Адже без їх забезпечення і гарантування неможливим є існування людини і держави у правовому демократичному полі.

1. egalclinic.nlu.edu.ua/2022/05/06/prava-lyudyny-i-gromadyanyna-pid-chas-diyi-voennogo-stanu/.

2. <https://www.prostir.ua/?news=dotrymannya-konstytutsijnyh-prav-ta-svobod-v-umovah-vojennoho-stanu>.

Адамович Н. О.

*слухач магістратури 2 курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Сердюк І. А.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД, ГАРАНТОВАНИХ КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ІНСТИТУТІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

На початку 2022 року українське суспільство стикнулося з новими реаліями, що неабияк змінили як спосіб життя суспільства, так і умови виживання. Воєнний стан на території України, обстановка що склалася, вимагали у якнайкоротший час адаптуватися громадянам до середовища, у якому пріоритетним напрямком стало збереження власного життя.

Окрім того, в процесі запровадження правового режиму воєнного стану національна правова система потребувала швидкого реформування в частині її нормативної складової, аби мати змогу регулювати нові суспільні відносини, що виникли в умовах війни.

Через те, що правовий режим воєнного стану діє вже більше 3 місяців, в системі правового регулювання суспільних відносин залишаються